

עמרם אבורביע

עמרם אבורביע

הרב עמרם אבורביע

לידה	16 במרץ 1892 <div>י"ז באדר ה'תרנ"ב</div> <div>תטואן, מרוקו</div>
פטירה	20 בדצמבר 1966 (בגיל 74) <div>ז' בטבת ה'תשכ"ז</div> <div>פתח תקווה, ישראל</div>
מדינה השכלה	<div>מרוקו, ישראל</div> <div>ישיבת פורת יוסף</div>
מקום פעילות	ישראל
תקופת הפעילות	? – 20 בדצמבר 1966
תפקידים נוספים	הרב הראשי של פתח תקווה

הרב **עמרם אבורביע** (י"ז באדר ה'תרנ"ב, 16 במרץ 1892^[1] – ז' בטבת ה'תשכ"ז, 20 בדצמבר 1966) היה דיין, איש ציבור ירושלמי, והרב הספרדי הראשי בפתח תקווה.

תולדות חייו

נולד בתטואן שבמרוקו הספרדית לרב שלמה אבורביע (בן למשפחה שמקורה בקסטיליה שבספרד^[2]) וליוכבד לבית כלפון. אביו עמד בראש בית מדרש "מדרש שלמה" שייסד בתטואן, ולאחר שעלה לארץ ישראל החזיק בביתו בעיר העתיקה בירושלים ישיבה בשם "אור זרוע".

עלה ארצה בשנת תרס"ו (1906) עם סבו הרב יוסף אבורביע וסבתו ביליידא, והתיישב איתם בעיר העתיקה בירושלים. למד בישיבת "טובי ישבעו" של עדת המערביים ובישיבת פורת יוסף. נמנה עם תלמידיו של הרב יוסף חיים הכהן, ששסמכו לרבנות ולדיינות, ולימים נישא לבתו רבקה.

הרב אבורביע שילב בין תורה לעבודה, ובשותפות עם הרב יוסף שלוש ניהל בית מסחר לספרים ולתשמישי קדושה בעיר העתיקה ובהמשך בשכונת מחנה יהודה. הם עסקו בהוצאה לאור של ספרי קודש ובמשלוח ספרי תורה ליהדות צפון אפריקה ולגלויות נוספות. במקביל כיהן כר"מ בישיבת פורת יוסף וכמגיד שיעור בישיבת "שערי ציון" שייסד הרב בן-ציון מאיר חי עוזיאל. האחרון גם מינהו כרב שכונת הנחלאות בירושלים.

כ-30 שנה שימש כדיין בהרכב בית הדין של עדת המערביים בירושלים, בראשות הרב בן ציון אברהם קואיניקה. כן שימש גם כשוחט ובודק.

בשנת תר"פ (1920) נמנה הרב אבורביע עם מייסדי שכונת בית וגן בירושלים. בשנת תרפ"ז (1927) יזם את בניית בית הכנסת אור זרוע בשכונת נחלת אחים, שכלל בית מדרש בראשותו. בשנת תרפ"ט (1929)

נבחר לחבר הוועד הפועל של עדת המערבים בירושלים. בשנת תרצ"ג (1933) מונה לשד"ר לארצות צפון אפריקה מטעם כולל ועד העדה.

טקס הנחת אבן הפינה לבנין בית הכנסת לעדת המערבים 'אור זרוע' בשכונת נחלת אחים שבירושלים, תרפ"ז, 1926. במרכז יושב הרב יעקב משה חרל"פ, רב שכונת שערי חסד הסמוכה. משמאל הרב דוד כהן, "הרב הנזיר"

בנין בית הכנסת לעדת המערבים 'אור זרוע' בשכונת נחלת אחים בירושלים, הוקם על ידי הרב עמרם אבורביע תרפ"ז 1926

הרב אבורביע היה פעיל ציוני עוד לפני הקמת המדינה. בשל קשריו עם "ההגנה" נעצר על ידי שלטונות המנדט. כן התנדב למשמר העם. בניו היו הנוטרים וחברי המחותרות ובהמשך שירתו בצה"ל.

בשנת תשי"א (1951), לאחר פרישתו של הרב עובדיה הדאיה מתפקיד הרב הספרדי של פתח תקווה, נבחר הרב אבורביע לתפקיד, לצדו של הרב האשכנזי, הרב ראובן כץ. מסר שיעורים בעיקר בבתי כנסת במרכז העיר: בית ישראל, אוהל חיים ובית אברהם (מכונה "בית הכנסת הגדול לספרדים") שנוסד על ידו.

כיהן כחבר מועצת הרבנות הראשית לישראל ויו"ר המועצה הארצית של ארגון רבני עדות המזרח.

נפטר בפתח תקווה בז' בטבת תשכ"ז (1966) ונקבר בבית הקברות סגולה.

לרב אבורביע חמישה בנים ובת. בנו הוא פרופסור אהוד אביבי, מדען גרעין וממקימי הכור בדימונה. בתו מאירה הייתה נשואה לד"ר שלמה לוי, מחבר ספרי הגות וקבלה.

ספרו "נתיבי עם"

חלק א' של ספרו "נתיבי עם" (שו"ת ומנהג ירושלים) יצא לראשונה בשנת תשכ"ד. הכרך כולל את "מנהגי ירושלים ומנהגי בית אל" עם בירורי הלכות ותשובות על סדר ארבעת חלקי השולחן ערוך. חלק ב של הספר, שיצא בשנת תשכ"ו, כולל כשישים דרשות בהלכה ובאגדה שנשא. מאמרים ודברי תורה מפרי עטו פורסמו בכתבי עת תורניים, כמו 'קול התורה'. עמד במשא ומתן בענייני הלכה עם רבנים בישראל ומחוצה לה. הספרים למהדורותיהם זכו להסכמות הרב עובדיה הדאיה, הרב עזרא עטיא, הרב עובדיה יוסף, הרב אליהו בקשי-דורון, הרב שאר ישוב כהן והרב שלמה משה עמאר, שהיה מהאחרונים שהוסמכו לרבנות על ידי הרב אבורביע.

מתוך ההקדמה לספרו "נתיבי עם", פרק קורות חיי המחבר, מהדורה ראשונה:

בהקשר עם המאורעות הכבירים שחלו בארצנו בשנה שחלפה (תשכ"ז) מן הראוי להזכיר את הדרוש שנשא הרב עמרם בשנת תשכ"ד בפתח-תקוה שבו ציטט דרוש קודם שלו שנשא בשנת תרע"ו (!) ובו חישב והוכיח באותות כי הגאולה תחול אלף ותשע מאות שנה לאחר החורבן דהיינו בשנת תשכ"ח, שבה נגיע "לעשות נקמה בגויים ולגרש האויב מתוך עיר הקודש ירושלים..."

— "נתיבי עם" מהדורה ראשונה חלק ב' עמ' קמו

בחנוכה תשכ"ז, כחמשה חדשים לפני מלחמת ששת הימים וימים אחדים לפני שנפטר, נשא דרוש שאותו סיים כך:

... וה' יגמור עמנו אות לטובה ונזכה לניצחון מזהיר של חיילי צבא ההגנה לישראל בעזרת ה' שיגבירם על כל שונאינו ויעטרם בעטרת ניצחון בכל פעולותיהם, בים, ביבשה ובאוויר, וכל ארצנו היעודה לנו בתורתנו הקדושה, וירושלים הקדושה כולה, עם העיר העתיקה,

נכבש אותה בקרוב ונשוב לבקר, את שריד מקדשנו
 כותל המערבי ונזכה כלנו לחזות בנועם ה' ולבקר
 בהיכלו בבית מקדשנו שייבנה ועריכת נר לבן ישי
 משיחנו במהרה בימינו, אמן

— "נתיבי עם - דרשות" מהדורה תשס"ג, עמ' 22

הרב אבורביע חיבר תפילה תפילה לשלום פצועי צה"ל.
 הוציא לאור את ספר שבחי האר" בלאדינו, ירושלים שנת
 תרע"א (1911). בשנת תש"ח הוציא את הספר "ברית עולם",
 שבו קטעי תפילה ופיוטים לכבוד ברית מילה, זבד הבת, פדיון
 הבן, בר מצווה וחתונה. ערך גם את הספר "חסד ואמת", שבו
 תפילות ומנהגים הקשורים באבלות. הספר הוצא לאור על ידי
 חברה קדישא אחידה לספרדים ובני עדות המזרח (ירושלים)
 בשנת תשנ"ו. סידור רינת ישראל, נוסח ספרדים ועדות
 המזרח, נערך ע"פ נוסחאותיו.

הנצחתו

הרב אבורביע הונצח בכמה מקומות ומפעלים:

- בתי ספר 'נתיבי עם' רשת החינוך התורנית מדעית אמית'
 בבאר שבע ובירוחם.
- רחובות בירושלים (נתיבי-עם) ובשכונת עין גנים בפתח
 תקווה (רח' אבורביע)
- בית מדרש נתיבי עם בבית כנסת הכיפה בבאר שבע
- קרן מלגות ע"ש אבורביע לתלמידים מצטיינים
- עמותת "נתיבי-עם" לרכישת ציוד לפעילות הצלה

לקריאה נוספת

- הקדמה לספרים "נתיבי-עם דרשות" ו"נתיבי-עם", מאת
 הרב עמרם אבורביע פרק תולדות המחבר, עורכים: בנו
 גדעון אביבי ומרדכי בוזגלו, פתח תקווה, רחובות, מיתר
 מהדורות תשס"ג ותשס"ו
- "תיטואן-ירושלים-פתח תקווה 'נתיבי עם' הרב עמרם
 אבורביע", צמרת-רבקה אביבי, 'ברית' כתב העת של יהודי
 מרוקו, אות ברית קודש, עורך אשר כנפו, חוברת 29,
 עמודים 13-20, אשדוד, קיץ תש"ע 2010.
- "סמל האהבה היראה והתום", לדמותו של הרב עמרם
 אבורביע ז"ל מאת אברהם עדס, "במערכה", אדר א'
 תשכ"ז
- "יהודי המזרח בארץ ישראל", משה דוד גאון, הוצאת
 המחבר, התרצ"ח
- "האירו פני המזרח הלכה והגות אצל חכמי ישראל במזרח
 התיכון", צבי זהר, תל אביב, תשס"א.
- "מדינת ישראל והציונות בעיני חכמים ספרדיים-מזרחיים", צבי זהר, בתוך: "שני עברי הגשר - דת
 ומדינה בראשית דרכה של ישראל", עורכים: מרדכי בר און וצבי צמרת, יד יצחק בן-צבי ירושלים,
 תשס"ב, עמ' 335-339

שער הקטלוג של בית המסחר לתשמישי
 קדושה של הרב אבורביע ויוסף יצחק שלוש.

סידור "ואני תפלה" כולל תפלות כל היום
 כמנהג ק"ק ספרדים בהוספות רבות ומועילות
 ועם סדר היום ר עמרם אבורביע ושות' מחנה
 יהודה ירושלים, תש"א.

מצבת הרב אבורביע ואשתו בבית הקברות סגולה

- "המסע לגילוי המנהג הספרדי-ירושלמי: הרב עמרם אבורביע ויצירתו 'נתיבי עם'" צבי זהר, בתוך: "הרב עזיאל ובני זמנו פרקי עיון בהגותם של חכמי המזרח בישראל במאה העשרים" עורך: צבי זהר, בהוצאת הוועד להוצאת כתבי הרב עזיאל זצ"ל, ירושלים, תשס"ט עמ' 120–165
- "חכמי המערב בירושלים", הרב שלמה דיין, ירושלים, תשנ"ב, עמ' 390–400

קישורים חיצוניים

- עמרם אבורביע (<http://www.daat.ac.il/encyclopedia/value.as>) (p?id1=3912), באתר דעת
- הרב ע. אבו רביע (1) (https://www.nli.org.il/he/newspapers/dav/1966/12/21/01/article/110?&dliw=none&e=-----he-20--1--img-txIN%7ctxTI-----1&utm_source=he.wikipedia.org&utm_medium=referral&utm_campaign=%22%D7%A2%D7%9E%D7%A8%D7%9D+%D7%90%D7%91%D7%95%D7%A8%D7%91%D7%99%D7%A2%22&utm_content=itonut), דבר, 21 בדצמבר 1966 - ידיעה על פטירת הרב עמרם אבורביע
- עמרם אבורביע, **נתיבי עם, חלק א** (<https://www.hebrewbooks.org/20727>), מהדורה ראשונה, תשכ"ד, באתר [HebrewBooks](#)
- עמרם אבורביע, **נתיבי עם, חלק ב** (<https://www.hebrewbooks.org/20725>), מהדורה ראשונה, תשכ"ו, באתר [HebrewBooks](#)
- 51 שנה לפטירתו של הרב אבורביע (<https://www.inn.co.il/News/News.aspx/362621>), אזכרה שערך הרב משה אלחרר, אתר ערוץ 7.
- יובל שנים לפטירתו (<https://www.youtube.com/watch?v=WQR2R6R5bwc>), ערוץ היוטיוב.
- 160 החכמים הספרדים שכדאי ללמוד את הגותם (<http://www.srugim.co.il/91472-160>)-החכמים-הספרדים-שכדאי-ללמוד-את-הגותם), חדשות סרוגים 43. חכם עמרם אבורביע
- גרעין תורני (<https://www.inn.co.il/News/News.aspx/377761>) - ערוץ 7 דביר עמר כ"ט בתמוז התשע"ח
- ספר שבחי האר"י בלאדינו (https://server.knosys.es/sefarad_pdf/1911_Sefer_Sibhe_ha_Ari.pdf) (f)
- ספר ברית עולם מתוך הספרייה הלאומית לישראל (https://beta.nli.org.il/he/books/NNL_ALEPH001767080/NLI)
- ספר חסד ואמת (<http://primo.nli.org.il/primo-explore/fulldisplay?query=any,contains>) עמרם אבורביע & (<http://primo.nli.org.il/primo-explore/fulldisplay?query=any,contains>) (H001761407&lang=iw_IL&mode=simple&fromRedirectFilter=true)
- עמרם אבורביע (<http://www.hyomi.org.il/page.asp?id=123>), באתר "החכם היומי"
- אתר נתיבי עם (<https://netivei-am-net.com>)

הערות שוליים

1. אנציקלופדיה דעת (<http://www.daat.ac.il/encyclopedia/value.asp?id1=3912>)
2. על אביו הרב שלמה אבורביע ועל סבו - הרב יוסף אבורביע (<http://israelitombstones.blo>) (<http://gspot.co.il/2012/07/18.html>), בבלוג ספורי ארץ-ישראל מצבות מדברות